

Йордан Баев, Костагин Грозев

Одисея в два свята

© Йордан Баев, Костадин Грозев, автори, 2008 г.

© Людмил Веселинов, художник, 2008 г.

© Книгоиздателска къща „Труг“, 2008 г.

ISBN 978-954-528-800-5

Йордан Баев
Костагин Грозев

Одисея в два свята

Българинът *Джордж*
и съветско-американските отношения
през първата половина на XX век

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА **trypb**
София, 2008

Прегговор

В известната си автобиография неповторимият Чарли Чаплин с удивление и симпатия говори за темпераментната и обаятелна личност на тайнствения българин *Джордж*, с когото се среща при странни обстоятелства в Ню Йорк и Берлин скоро след края на Първата световна война. За този българин с невероятна историческа съдба споменават с интерес и световноизвестни политици като Лев Троцки и Франклин Рузвелт. В същото време съвременната историография разполага с твърде оскъдни и противоречиви сведения, посветени само на отделни събития или периоди от неговия живот. Така съдбата му е разделена в историческите изследвания на *американски, руски и български* етап, без различните автори да са разкрили цялостния му житейски път. Споменатото в енциклопедични издания и справочни бележки често е неточно или невярно.

Дори у нас все още твърде малко се знае за него. Единственият биографичен очерк на Георги Бокв¹ отпреди повече от три десетилетия носи характерните жанрови и идеологически особености на периода, когато е публикуван, като игнорира ключови епизоди, за които просто не е било позволено да се пише. Същото може да се каже и за краткото биографично есе в мемоарите на бившия секретар на Славянския комитет в САЩ Георги Пирински². Името на Джордж е изрично упоменато в обобщаващи изследвания за българската емиграция в Северна Америка (Николай Алтънков³, Цветан Николов, Веселин Трайков), макар и в тях да се допускат редица неточни данни. В едно от най-новите монографични проучвания на тази тема на Иван Гаджев, живял повече от три десетилетия в САЩ и посветил много усилия за издирване на сведения за българската емиграция в Америка, на „Джордж Балканец“ са посветени също няколко

ко страници. Д-р Гаджев подчертава, че става въпрос за „една интересна личност с богато, макар и недълго житие, оставила по силата на обстоятелствата следа в историята на американското работническо движение“⁴.

Главната причина за подобно неведение или игнориране се крие вероятно в обстоятелството, че редица важни данни за драматичните поврати в живота на *Джордж* се съхраняват в чужди архивохранилища, а действителните сведения за трагичната му гибел бяха разсекретени едва наскоро. Отделни документални материали за дейността му в САЩ се намират в различни щатски и университетски архиви и е трудно да бъдат изцяло проучени. Съществени данни от *съветския* му период засега продължават да са недостъпни за изследователите, което затруднява намирането на истинските отговори на редица дискуссионни въпроси. Биографичното проследяване на съдбата на този българин дава възможност едновременно да припомним особено драматични страници от историята на САЩ, Съветския съюз и България през първата половина на ХХ в. и да видим някои от идеологическите и психологическите корени на глобалната биполярна конфронтация през следващата половина на века, известна с наименованието *Студена война*.

По удивителен начин сложният и наситен със съдбоносни обрати житейски път на българина е тясно свързан с възхода и утвърждаването на двете световни суперсили в съвременните международни отношения и с еволюцията на взаимоотношенията между тях самите. Съветско-американските отношения преминават през няколко ясно разграничени фази за времето от болшевишката революция до разгарянето на Студената война – от колебливо negliжиране и паралелно съществуване през признаване и разминаване до съюзяване и противопоставяне. Политическата одисея на нашия герой е вътрешно предопределена от тези резки обрати, а в някаква степен дори – директно или индиректно – допринася за тяхното развитие. Няма друг българин, който така активно да е присъствал в процеса на формулиране на американската външна политика към другата глобална сила в двуполосния модел на международната система.

Същевременно неговата личност, водена от утопията за универсалния идеал на човечеството, е прицелна точка на изна-

чалните дефекти или неизбежните несъвършенства на водещите социални направления – консерватизма, либерализма и радикализма. Съвсем не е случайна и метаморфозата в мирогледните схващания, политическите позиции и житейските съдби на голяма част от неговите съвременници и лични приятели. Някои от тях, скъсали категорично в началото на века със собствения си произход на успели наследници от влиятелни и проспериращи фамилии, преминават през крайнолевия политически спектър (анархизъм, болшевизъм, троцкизъм) до ултраконсервативните позиции на непримиримия антисъветизъм. Други, издигнали се до водачи, вестители и копиеносци на световната революция, са безмилостно погълнати в нейно име от новия тоталитаризъм или дори сами циментират основите на антипода на своята бленувана свобода.

Предлаганото изследване се основава на голям брой новоразкрити документални свидетелства от над тридесет държавни, политически, дипломатически, разузнавателни и лични архивни колекции, съхранявани в български, руски, американски и британски архиви. В допълнение към архивните материали автентична историческа информация бе намерена в годишните течения на редица влиятелни американски вестници и списания (*Ню Йорк Таймс*, *Вашингтон Пост*, *Крисчън Сайънс Монитор*, *Лос Анджелис Таймс*, *Чикаго Дейли Трибюн*, *Тайм*, *Масис*, *Либерейтър*, *Бласт* и др.) от времето на Първата световна война до края на 40-те години на миналия век. Библиографският преглед включва близо двеста научни публикации и мемоарни книги на известни личности като Аверил Хариман, Джордж Кенан, Чарлс Боулън, Хърбърт Уелс, Малкълм Мъгеридж, Виктор Серж, Сайръс Сулцбъргър, Уилям Чембърлин, Уолтър Дюранти, Бил Лорънс, Мери Хийтън Ворс, Бил Хейууд, Макс Истман, Луис Фишер, Ралф Чаплин, Мейбъл Додж, Ема Голдман и редица други автори⁵.

Новоразкритите архивни документи ни позволяват днес да пресъздадем по-достоверно житейския път на *Джордж*, като допълним историческия очерк, започнат в наша публикация отпреди петнадесет години⁶. И двамата автори, независимо един от друг, за първи път бяха заинтригувани от личността на нашия герой през втората половина на 80-те години. Първоначалния

интерес породиха няколко западни публикации – току-що излязлата секретна кореспонденция между американския посланик в Москва Уилям К. Булит и президента на САЩ Франклин Д. Рузвелт и поредицата от мемоарни книги на известния публицист Сайръс Л. Сулцбъргър. В продължение на доста години желанието да научим повече и да погледнем отвътре на тази история бе отлагано от други належащи задачи. Отварянето на поверителните доскоро архивни колекции и отхвърлянето на предишните идеологически „табу“ създадоха благоприятни условия за комплексни и задълбочени проучвания. В същото време възникналият информационно-документален *взрив* породил дефокусиране в многопосочно разнотемие. Значителният обем на новоразкрита документация изискваше концептуалното ѝ преосмисляне, за да не съградим на мястото на разрушените догми и схеми нови техни подобия с обратен знак.

В крайна сметка натрупаният съвместен опит в разкриването на други значими и твърде комплицирани теми⁷ логично ни доведе до инициативата за подобно изследване. Тази идея окончателно се оформи по време на международна дискусия през септември 2005 г. в Цюрих за съветско-американските отношения и процеса на европейска сигурност и сътрудничество. Още в началния етап на работа се натъкнахме обаче на сериозни проблеми, неосъзнати в самото начало на съвместната дейност над това изследване.

Едва ли не всеки следващ допир с нови архивни колекции водеше до преразглеждане или сериозно коригиране на предходни хипотези и конкретни детайли. Отделни епизоди продължиха да са неясни, без да могат да бъдат потвърдени или обяснени поне от два независими един от друг автентични източника. Самият герой на тази книга сякаш съзнателно бе заложил вербални капани с различни свои версии, които подсказваха фриволен подход към реалните факти, богато въображение или преднамерена мистификация.

Всичко това обуслови нашите подход и методология, а също и стремеж да не се разчита на предварително изградени представи. Скоро след представянето за печат на първата ни съвместна студия по тази тема⁸ се наложи да коригираме отделни данни и хипотези. Чисто биографичният стил на изложение не

позволяваше да бъдат постигнати целите за концептуално-тематичен прочит и коментар. Съзнавайки, че всяка епоха обуславя и предполага собствено актуално звучене, все пак смятаме, че обективният *историцизъм* изисква задължително съобразяване със специфичните условия на конкретната историческа среда и с непредсказуемите понякога обрати и промени в еволюционния исторически процес. Всяко едно чисто биографично изследване, от друга страна, поражда опасност не само от едноплатови черно-бели (или сиви) релефи, но и обеднени матрици на психологически портрети, без да се отчитат значително по-комплексните параметри на многофакторно въздействие и междуличностно взаимовлияние. В нашия разказ сме се опитали да обогатим праволинейното тематико-хронологично повествование с паралелна информация за повечето активни участници в описваните събития, дори с риск понякога да изглежда нарушен очакваният времеви преход. Вярваме, че съвременният читател е напълно привикнал към възприемане на подобен калейдоскопично-кинематографичен подход.

Тази публикация, разбира се, нямаше да има този вид без оказаното съдействие и подкрепата от страна на редица колеги и експерти от двете страни на Атлантика. Особено полезно в съвременната епоха на информационни технологии бе използването на мощните средства и инструменти на виртуалното интернет пространство, като *Google*, *JStor* и *ProQuest*. Бихме искали да изразим нашата искрена признателност на д-р Марк Креймър, директор на Центъра за изследване на Студената война в Харвард, и на д-р Надя Бояджиева, изследовател по програма *Фулбрайт* в Харвард за 2005 г., които проучиха и предоставиха важни документи от личните колекции на Джон Рийд и Лев Троцки в библиотеката на университета в Харвард, както и копия от документи на американската делегация в Коминтерна; на Калин Канчев, сътрудник в Международния исторически проект за Студената война в *Удроу Уилсън* център във Вашингтон, за усилията му да проучи интересуващата ни документация в Националния архив на САЩ в Колидж парк, Мериленд; на Уилям Маса от архивния отдел на библиотеката на Йейлския университет за информацията относно постъпилата през 2004-2005 г. нова колекция с лични документи на Уилям

Булит, и на проф. Питър Рутланд от Уеслиън университет, Кънектикът, за изпратената ни кореспонденция между Булит и Андрейчин в тази колекция; на д-р Мариета Станкова от Лондонския университет за предоставената ни новоразкрита документация на Управлението за специални операции (SOE) в Националния архив на Великобритания край Лондон; на Снежана Янева от библиотеката при посолството на САЩ в София за оказаното експертно съдействие при проучване на американската преса от първата половина на XX в.; на Иван Комитски, директор на дирекция „Информация и архив“ на Министерството на вътрешните работи; на Борислав Станимиров, Поля Рачалова и Мариана Македонска от Дипломатическия архив на Министерството на външните работи, както и на бившия директор на архива Венцислав Гигов; на Мариана Лечева, началник-отдел в Централния държавен архив; на директора на Държавния военноисторически архив във Велико Търново Георги Луков; на Олга Янева от Националния исторически музей. Специална благодарност дължим също на директора на Международния исторически проект за Студената война във Вашингтон Кристиан Остерман за предоставената ни възможност за допълнителни проучвания в Конгресната библиотека на САЩ и библиотеката на Института „Джордж Кенан“.

Монографията нямаше да има този вид без ценното съдействие и съпричастност от страна на семейството на Георги Андрейчин. По време на нашето изследване ние получавахме неизменна подкрепа от неговата по-малка дъщеря Кира, дългогодишен преподавател в Софийския университет. Тя ни даде възможност да се запознаем с това, което е останало от личния фотоархив и библиотеката на родителите си и сподели с нас неизвестни факти, останали в семейната памет⁹. Твърде полезни ни бяха също така препоръките и мненията на редица колеги, които отделиха от времето си предварително да се запознаят с първоначалния вариант на това изследване. На всички тях изказваме своята признателност, а пропуските и слабостите остават изцяло за наша сметка.

Първият кръг

Синдикалист и журналист в Америка

„Джордж беше красив младеж едва на двадесет и две години, възхитителен, пълен с живот, превъзходен оратор, идол на всички бунтовни момичета.“

Ралф Чаплин

„Той е удивително интелигентен македонец... и се разви в един забележителен и ефективен лидер и агитатор.“

Елизабет Гърли Флин

„Джордж бе като човешки факел; той пламтеше от главата до петите от жар за поезия и пролетарска революция. Той бе красив, красноречив, словоохотлив и дързък българо-американец.“

Макс Истман

„Андрейчин имаше познания, които далеч надминаваха знанията на редица университетски възпитаници в тази страна... Толкова често ми се случваше да го видя как идва насреща ми със статия от някой чуждестранен вестник, която току-що е превел, погълнат от някаква идея, изпълнен с ентузиазъм.“

Мери Хийтърн Ворс

Първа глава

Ранни години

Македонско детство

Георги Илиев Андрейчин¹ е роден в с. Белица, Горноджумайска област (дн. гр. Белица, Благоевградска област), на 19 януари 1894 г. В резултат на решенията на Берлинския конгрес (1 юни – 1 юли 1878) тази област, както и Одринска Тракия са върнати на Турската империя. Детството на Андрейчин преминава в условията на подем на националноосвободителното движение на българите в Македония и Тракия, които три месеца преди неговото рождение създават в Солун нелегалната Вътрешна Македоно-одринска революционна организация (ВМОРО). Той е едва на пет години, когато ВМОРО започва да изпраща въоръжени чети в поробените райони, а по времето, когато е навършил девет години, през януари 1903 г., организацията взема решение за подготовка на общо националноосвободително въстание в Македония и Тракия.

В семейството на Георги Андрейчин има още две деца – сестрите му Мария (по-късно по мъж Станчева) и Яна (впоследствие по мъж Мавродиева). В различни кадрови справки за произхода му се твърди, че е от „бедно“ или „средно“ селско семейство. Самият Андрейчин свидетелства в анкетен лист на НКВД от 13 февруари 1935 г., че е от „средно селско семейство“. Според някои сведения баща му Илия се ползвал с авторитет сред съселяните си и дори бил избран в местната общинска управа. Дядо му по майчина линия, Михаил Гьоков, е бил относително заможен човек, тъй като е бил лихвар.

През август 1903 г. избухва Илинденско-Преображенското въстание, организирано от ВМОРО. По време на двумесечните сражения са опожарени 205 селища и са убити близо 5000

българи. Над 30 000 души са принудени да емигрират в България. Родното място на Георги Андрейчин Белица също е опожарено. От около 400 български и 100 турски къщи в селището в пламъците изгарят повечето от тях, както и построената през 1835 г. църква. Почти всички беличани търсят спасение в свободна България. В декларация на представителите на бежанците от Разложко начело със свещеник Иван Мемов до околийския управител в Самоков от 28 септември 1903 г. се подчертава:

Населението на опожарените от турците села, като Белица... няма къде да се установи, за да прекара зимата. Ние бихме се върнали по нашите места доброволно, с български или с руски и австрийски чиновници, стига само да не ни оставят в двата случая на произвола на султанските власти².

В донесение от българския дипломатически агент в Сяр Г. Стоев до представителя на княжеството в Цариград от 17 юни 1904 г. подробно се изяснява положението на завърналите се в родното си място българи бежанци от Белица:

От българските къщи са останали здрави само 14, а от турските са изгорели 42. В селото е имало около 2000 българи – мъже, жени и деца. До 6 того са се завърнали 1060; така че почти половината от населението липсва. От тия, що ги няма, едни са избити, други са още в България... а и мнозина са си прибрали семействата и окончателно са се заселили в Румъния, дето от години са си изкарвали прехраната...

По-нататък дипломатическият агент съобщава, че българските власти са помогнали с храна и превоз до границата на завръщащите се бежанци, на които местният управител (каймакамин) е отпуснал малко инвентар и по половин лира (от десетъка на избитите българи) за закупуване на земеделски сечива. На пострадалите от пожарите турци същевременно са били давани по 6 лири. Отделно беличани – без разлика на етнически произход – са получили и по една лира безвъзмездна помощ от представителка на британска помощна организация. Построяването на нови домове за възвърналите се бежанци било много трудно и се извършвало бавно поради липса на сечива и строителни материали. В края на своя доклад Стоев изразил загриженост, че било възможно част от пострадалите българи в Белица да изкарат и следващата зима без покрив над главата си³.

Три години след въстанието Георги Андрейчин пристига в свободна България. Там като „сирак“⁴ е „взет под закрилата и

възпитанието на цивилната листа на двореца и е учил в пансион до завършването на гимназиалното си образование⁴⁵. За финансовата помощ и за съпричастността на българския цар Фердинанд към съдбата му свидетелстват спомените на самия Андрейчин и на негови приятели, цитирани по-късно от Чарли Чаплин и Сайръс Сулцбъргър. Филмовият актьор твърди, че Андрейчин е бил „любимец на царя на България“, а журналистът пише, че дори е бил „осиновен от цар Фердинанд“, което очевидно е алегорична интерпретация на действителните факти⁴⁶. В действителност малкият Георги е препоръчан на двореца за държавна субсидия от учителя си в Белица, който го описва като много интелигентно момче, което няма финансови средства, за да получи по-високо образование на друго място. Монархът очевидно е утвърдил направеното предложение и името на Георги Андрейчин е било включено в списък с още няколко талантиви деца от Македония, които получили чрез министертството на просветата държавна субсидия, за да продължат образованието си в свободна България. Много близо до тази версия е разказаното от Чарлс Боулън, американски посланик в Москва през 50-те години на миналия век. В спомените си от 1973 г. Боулън посочва за Андрейчин: „Син на македонски селянин, той бил препоръчан на българския владетел от местния свещеник като умен младеж, който си заслужавало да получи образование на издръжка на двореца. Считало се, че по този начин той би станал опора на монархията“⁴⁷.

Малкият Георги продължил образованието си в гимназията *Константин Фотинов* в Самоков. Рилският град бил близо до столицата на свободна България, но същевременно недалеч била границата с Турция, което позволявало на гимназиста полесно да се прибира в родното място по време на летните ваканции. Градът бил известен със своите традиции в областта на образованието. В него се намира и едно от първите американски училища в България, създадени през 60-те – 70-те години на XIX век от американски методистки мисионери. Още в първите месеци на обучението Андрейчин бързо си намира приятели в пансиона в Самоков. На една фотография от юли 1907 г. той е заснет с двама съученици – Павле (Павел Арнаутски) и Георги (Георги Шаламанов). На друга фотография от 1910 година в

Г. Андрейчин – ученик в гимназия „К. Фотинов“, Самоков, 1910 г.

София той се е снимал с друг от своите съученици⁸. Според справки за него от 9 март 1949 и 2 април 1952 г., в гимназията „Константин Фотинов“ Андрейчин попаднал „под влияние на социалистическите идеи и на идеите на Толстой и Кропоткин“. Непосредствено влияние му оказали някои от местните социалдемократически дейци като Борис Хаджисотиров и Михаил Дашин, както и съселяните му Владимир Поптомов и Георги Тодоров⁹. Съвсем естествено е младият гимназист с бунтовна и романтична душа да е бил впечатлен от обявяването на „Самоковската комуна“ на 13 юни 1910 г. – първия изборен успех на българското социалдемократическо движение в сравнително голяма община в страната. С определени резерви обаче могат да се приемат твърденията в биографичните очерци от 70-те и 80-те години на XX век, че шестнадесетгодишният младеж бил по това време вече с „изграден социалдемократически мироглед“.

По-трудно може да се установи днес доколко Андрейчин е участвал в дейността на емигрантските македоно-одрински братства. Според собствения му разказ пред Дорис Стивънс десетилетие по-късно¹⁰, в тези години той се запознал с един от „солунските атентатори“ Павел Шатев. Анархистично настроеният възпитаник на Солунската българска мъжка гимназия, родом от Кратово, е един от организаторите на поредица от атентати в Солун (Отоман банк, френският параход *Гуадалки-*

вир и др.) през април 1903 г. с надеждата, че ще привлече вниманието на европейската общественост към националноосвободителните борби на българите, останали под чужда власт. Шатов получава смъртна присъда от турския съд, заменена впоследствие с доживотен затвор в либийската пустиня край гр. Мурзук в областта Фезан. След младотурската революция от 1908 г. е амнистиран и се завръща от заточение. По-късно Павел Шатов заминава да следва във Франция и Белгия и е напълно възможно на френска територия през есента на 1913 г. да се е състояла нова среща между него и Андрейчин. Самият Андрейчин споделил пред Дорис Стивънс през 1919 г., че Шатов бил студент във Франция в навечерието на Първата световна война.

Балканските войни

Георги Андрейчин не успява да завърши докрай средното си образование. През октомври 1912 г. непосредствено след избухване на Балканската война той отива доброволец в Македоно-одринското опълчение (МОО). Това твърдение се появява както в негови собствени автобиографични бележки, така и в справки на Държавна сигурност от 1949–1952 година. Според същите данни и допълнителни фамилни спомени, по време на Междусъюзническата война през юни 1913 г. Георги Андрейчин е бил ранен край гр. Кукуш (дн. Килкис) и изпратен на лечение във военен лазарет на о. Тасос.

Само за няколко дни след обявяване на мобилизацията в навечерието на войната срещу Османската империя (17–25 септември 1912 г.) в района на колодрума тогава в края на София (дн. квартал „Лагера“, община „Красно село“) се събират над 6500 доброволци. На 25 септември 1912 г. със заповед на началника на българската армия е назначен Щабът на македоно-одринските дружини, с командващ ген. Никола Генов, помощник командващ подп. Александър Протогеров и началник щаб майор Петър Дървингов. В състава на Македоно-одринското опълчение (МОО) се сформират общо 3 бригади, съставени от 12 дружини. За периода 26 септември 1912 – 1 октомври 1913 г. през МОО преминават 14 670 души, от които 11 470 от

Македония, 1215 от Одринска Тракия, 2512 от свободните предели на България и още 531 чужденци¹¹. Скоро след обявяването на Балканската война отвъд океана пристига и група от българо-македонската общност в Америка, която е зачислена в Десета прилепска дружина и има собствено знаме, извезано от българите от гр. Гери, Индиана (САЩ).

Основната група доброволци от Разложкия край (147 души) е била зачислена на 1–2 октомври 1912 г. в Пета одринска дружина в състава на Втора македоно-одринска бригада. В същата бригада е и Шеста охридска дружина, в чийто състав на 9 октомври са зачислени 30 доброволци от македонското братство в Самоков¹². Би могло да се предполага, че Андрейчин е отишъл в опълчението с една от двете посочени групи. Много по-малко вероятно е младежът да е бил изпратен да воюва в партизанските чети в тила на противника в Пиринска, Егейска или Вардарска Македония.

В началото на октомври 1912 г. доброволците преминават строева и огнева подготовка, а в началото на ноември са предислоцирани в направление Димотика – Дедеагач (дн. Александруполис). На 5 ноември около 150 души от Пета одринска дружина стигат до брега на Егейско море и навлизат в покрайнините на Дедеагач. В резултат на боевете, водени от дружините на МОО, на 15 ноември ген. Генов приема капитулацията на десетхилядния Гюмюрджински турски корпус на Явер паша.

През януари 1913 г. частите на МОО, включени в състава на новосформираната Четвърта българска армия, са предислоцирани и достигат бреговете на Мраморно море. Ожесточени боеве за отблъскване на трийсетхиляден десант на Десети турски корпус се водят в района на гр. Шаркьой, североизточно от Дарданелите. На 28–29 януари 1913 г. турският десант е ликвидиран, което има важно стратегическо значение при последвалите боеве при Чаталджа и Одрин. Още преди приключване на войната с Турция, със заповед № 4167 на командващия Четвърта българска армия от 19 април 1913 г. дружините на Македоно-одринското опълчение отново са предислоцирани в Западна Тракия и Македония. В пеши марш в края на април те достигат Гюмюрджина (дн. Комотини)¹³. В щаба на опълчението е и бъдещият министър-председател на България Андрей Ляпчев.

Непосредствено след подписване на примирието с Османската империя правителствата на две от трите съюзени балкански държави сключват таен договор и военна конвенция помежду си. Въпреки че формално Гръцко-сръбският съюзен договор има „отбранителен“ характер, реално той е насочен срещу третия съюзник – България. В чл. 3 и 4 на Солунския договор от 19 май 1913 г. изрично се определя основата на гръцко-сръбския съюз с антибългарска насоченост. Отхвърлени са всякакви морални императиви за освобождение на потиснатото население в Македония от чуждоземен гнет, в името на което е била водена войната. В духа на циничната европейска традиция за провеждане на Realpolitik, новите граници в тайното споразумение се определят „въз основа на действителната окупация и на равновесието между трите държави“¹⁴. И докато българските армии са проливали кръвта си срещу считани за непревземаеми крепости и многочислен противник при Одрин и Чаталджа, гръцките и сръбските войски окупират с цел присъединяване към своите територии области, населени предимно с българско етническо население. В тази сложна обстановка българският монарх, вместо да положи усилия за преодоляване на допуснатите сериозни външнополитически грешки в навечерието на Балканската война, се впуска в нова фатална за националната кауза военна авантюра с обявяване на война срещу „коварните“ бивши съюзници.

По време на Междусъюзническата война МОО в състава на Четвърта армия воюва срещу войските на бившия съюзник Сърбия по направление Кочани – Щип до р. Брегалница. В района на Кукушкия областен район военни действия срещу гръцките войски водят Серската и Драмската бригада в състава на Втора българска армия¹⁵. От Македоно-одринското опълчение в Кукушкия район през юни–юли 1913 г. се биат четите от Сборната партизанска рота.

Усилията ни да установим в коя точно военна част е бил зачислен доброволецът Георги Илиев Андрейчин от с. Белица, Разложко, не се увенчаха с успех. След изясняване на автентичната основа на разказите за „осиновяването“ от цар Фердинанд, това бе втората от многото последвали загадки и мистификации за неговия изключително драматичен житейс-

ки път, все още не намерили документално потвърждение в наши и чужди архиви.

При извършеното проучване по наша молба в Централния военен архив във Велико Търново не се откриха данни за доброволец в МОО с посочените имена и рождено място. В състава на Пета одринска дружина на 2 октомври 1912 г. е бил записан опълченецът Георги Илиев от Петрич, уволнен от частта си на 10 август 1913 г.¹⁶ В списъка за участието в боевете на опълченците от Шеста охридска дружина намираме друго лице със същото име – Георги Илиев, от Дедеагач, който е бил ранен по време на Междусъюзническата война в боевете на 18 юни 1913 г. и е оставен на лечение до 9 август с.г.¹⁷ Колкото и на пръв поглед да изглежда странна липсата на архивни данни за участието на Георги Андрейчин в Балканските войни, не можем да пренебрегнем обстоятелството, че дори в мирни години понякога се случва объркване или липса на документи за отслужили военната си служба. Още повече че в конкретния случай става дума за младеж, дошъл от намиращи се под чужда власт земи, на възраст, която за това време е била преди обичайната за привикване на наборна служба. Наред с всичко това очевидно в състава на новосформираното Македоно-одринско опълчение е имало чести промени (септември-октомври 1912, февруари, май-юни 1913 г.) и предислокации на отделните бойни части.

Според Георги Пирински, след завръщането си от фронта през лятото на 1913 г. Андрейчин участвал заедно с четири години по-възрастния си съселянин Владимир Поптомов в протестни събрания срещу политиката на цар Фердинанд, довела до военно поражение и национална катастрофа. Заради антиправителствени речи е бил подгонен от полицията и поради това – принуден да напусне България. След кратък престой във Франция решил да отпътува през декември 1913 г. с кораб от Марсилия за Америка.